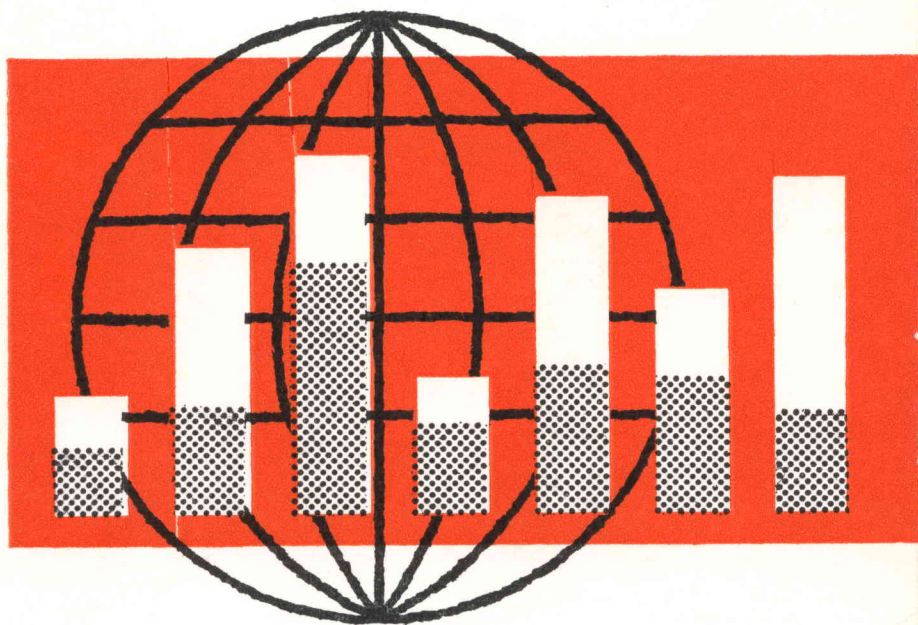

Det ekonomiska läget

Juni 1967 Nr **2**

Utarbetad inom Industriens Utredningsinstitut

Distribuerad av Svenska Arbetsgivareföreningens sektion för företagsnämndsfrågor

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<i>Det internationella konjunkturläget</i>	3
Allmän översikt	3
<i>Det svenska konjunkturläget</i>	12
Allmän översikt	12
Branschutvecklingen i Sverige	21
Järnmalsbrytning och stålindustri	21
Verkstadsindustrin (exkl varv)	24
Varvsindustrin	27
Träindustrin	29
Massa- och pappersindustrin	31
Textil- och beklädnadsindustrin	35
Byggnadsverksamheten	38

"Det ekonomiska läget", som distribueras av SAF:s sektion för företagsnämnder, utkommer tre gånger per år, varav två gånger under våren och en gång under hösten. Dessutom utger SAF:s avdelning för samhällskontakt ett bildmässigt informationsmaterial i form av stillfilmer (bildband med inspelad kommentar) över konjunkturläget, "Ekonomisk vårjournal" resp "Ekonomisk höstjournal". Stillfilmerna uthyras och försäljas genom PA-distribution, Warfvings väg 26, Stockholm K, tel 54 13 10.

Översikten har utarbetats inom Industriens Utredningsinstitut varvid det förberedande arbetet utförts av fil kand Per Gullström.

Den internationella konjunkturläget

ALLMÄN ÖVERSIKT

Sedan hösten 1966 har den ekonomiska aktiviteten i västvärlden avmattats väsentligt. Den dämpade konjunkturen är i första hand ett resultat av den restriktiva ekonomiska politik som under de senaste två åren drivits i flertalet västliga industriländer för att komma till rätta med inflationsproblemet i samband med alltför snabba efterfrågeökningar. Konjunkturavmattningen är mest markerad i Storbritannien och Västtyskland, men även i USA, Danmark och Finland har såväl investeringsverksamhet som konsumtion utvecklats i lugnare takt. Detta har lett till en långsam produktionsstillväxt i dessa länder. Under vintern stagnerade eller minskade industriproduktionen i USA, Västtyskland och Storbritannien och i de två sistnämnda länderna steg arbetslösheten kraftigt.

På en annan fas av konjunkturcykeln befinner sig Frankrike och Italien som jämte Norge för närvarande tillhör de snabbast expanderande länderna i Västeuropa. Även dessa länder har emellertid på sistone fått kännning av den allmänna konjunkturdämpningen i den övriga västvärlden. Exporten, som under större delen av fjolåret varit den starkaste drivfjädern till Frankrikes och Italiens konjunkturuppsving, har under det senaste halvåret stigit betydligt långsammare än tidigare. I någon mån torde detta bero på att dessa länders resurser i allt högre grad tagits i

**Konjunktur-
avmattning i
västvärlden
under vinter-
halvåret 1966/67**

**Frankrike och
Italien undantag**

anspråk för att tillfredsställa den stigande inhemska efterfrågan. Den försvagade exportutvecklingen är dock huvudsakligen att hänföra till den vikande utländska efterfrågan och inte till brist på produktionsresurser inom landet. I såväl Frankrike som Italien är nämligen arbetslösheten alltfjämt relativt hög. Det anses nu troligt att åtminstone Frankrikes tillväxt i år blir något lägre än under 1966.

Dämpningen i den internationella konjunkturen och den nästan genomgående lugnare prisutveckling som denna fört med sig, föranledde en rad länder att i början av innevarande år lätta något på penningpolitiken. I bl a USA, Västtyskland, Storbritannien och Frankrike har diskontot sedan årsskiftet sänkts i ett par omgångar och kreditmarknaden är nu på de flesta håll mindre stram än under fjolåret.

**Tecken på
stigande aktivitet
mot hösten 1967**

Den internationella konjunkturutvecklingen under 1967 påverkas bl a av hur snabbt och hur kraftigt industrin och byggnadsverksamheten i de olika länderna reagerar för de mer expansiva penningpolitiska impulserna. En utbredd uppfattning är att aktiviteten i den västliga industrivärlden åter kommer att tilltaga redan under andra halvåret 1967 och att botten på konjunktursvackan nu är passerad. Något kraftigare konjunkturuppsving blir det dock knappast fråga om, snarare en återhämtning efter avmattningen sedan förra hösten. Som framgår av tabell 1 väntas produktionstillväxten för hela OECD-området, dvs Nordamerika, Japan och Västeuropa under 1967 bli klart lägre än under 1966. Nationalproduktens ökning beräknas i år bli lägre än genomsnittet för 1960-talet i såväl USA som Storbritannien och Västtyskland och endast för Italien och Japan förutses expansionstakten bli något högre än i fjol.

Tabell 1 Bruttonationalproduktens tillväxt i olika länder och länderområden 1965—1967

Procentuella volymförändringar från närmast föregående år. Siffrorna för 1965 och 1966 avser utfall, för 1967 prognos.

	1964—1965	1965—1966	1966—1967 (prognos)
Förenta staterna	5,9	5,4	3,5
Kanada	5,8	5,7	3,0
Storbritannien	2,2	1,5	1,0
Västtyskland	4,8	2,7	1,5
Frankrike	3,4	5,5	4,5
Italien	3,4	5,2	5,5
Belgien	3,2	2,8	2,5
Nederländerna	5,4	4,5	3,5
Danmark	5,0	3,0	3,0
Finland	5,0	2,2	2,0
Norge	5,9	4,5	4,5
Japan	3,2	7,0	9,0
EEC	4,1	4,1	3,3
EFTA	3,1	2,1	1,8
EFTA exkl			
Storbritannien	4,4	3,1	3,1
Västeuropa	3,7	3,4	2,8
Västeuropa exkl			
Storbritannien	4,1	3,9	3,3
Totalt OECD	5,0	4,8	3,5

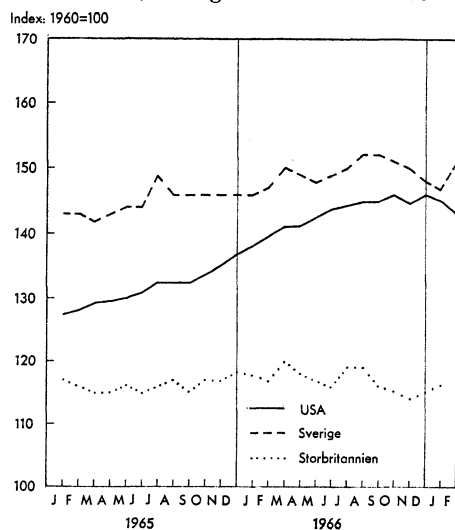
Källa: Konjunkturinstitutet.

Som ett komplement till ovanstående översikt redovisas i det följande några diagram, vilka belyser de senaste årens konjunkturförlopp i några av västvärldens största industriländer. Diagrammen, som givetvis inte ger någon fullständig bild av konjunkturutvecklingen, berör industriproduktion, utrikeshandel, arbetsmarknad och konsumentpriser.

Diagram 1 visar säsongrensade index över industriproduktionen, vars utveckling ger en ganska god bild av konjunkturförloppet i de olika länderna. Den konjunkturavmattning som inträdde i bl a Västtyskland, Storbritannien, USA och Sverige efter sommaren 1966 återspeglas i

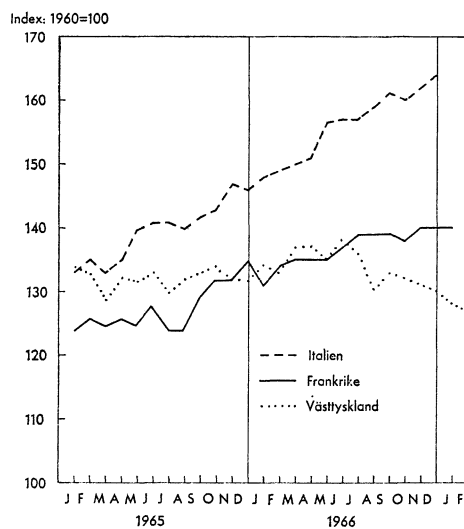
**Svag utveckling
av industri-
produktionen
vintern 1966/67**

Diagram 1 a) Industriproduktion i olika länder
(Säsongrensad index 1960=100)

Källa: OECD, Main Economic Indicators.

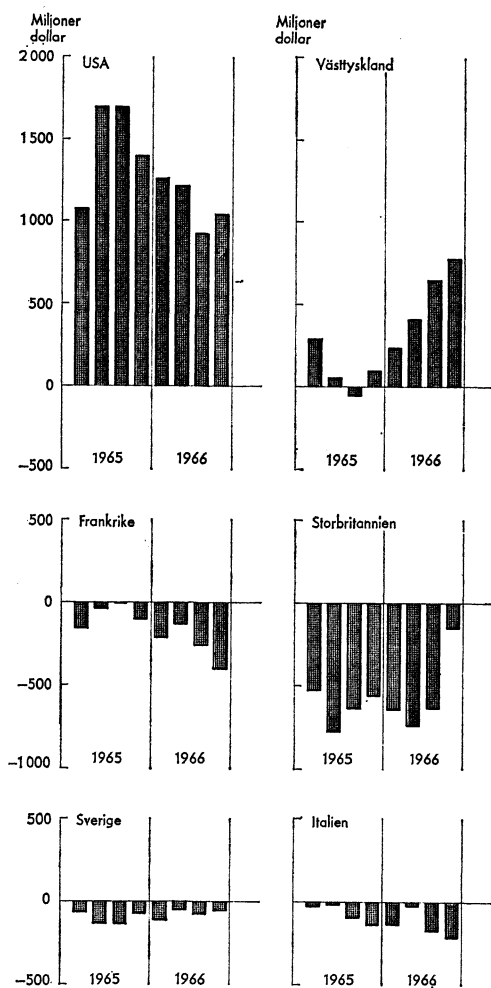
Diagram 1 b) Industriproduktion i olika länder
(Säsongrensad index 1960=100)

Källa: OECD, Main Economic Indicators.

sjunkande produktionsresultat för dessa länder. Av produktionsutvecklingen kan också utläsas att Frankrike och Italien under fjolåret inte nämnvärt påverkades av konjunkturdämpningen i västvärlden.

Diagram 2 Handelsbalansens utveckling i olika länder (Kvartalsvis i miljoner dollar. Säsongsrensad serie.)

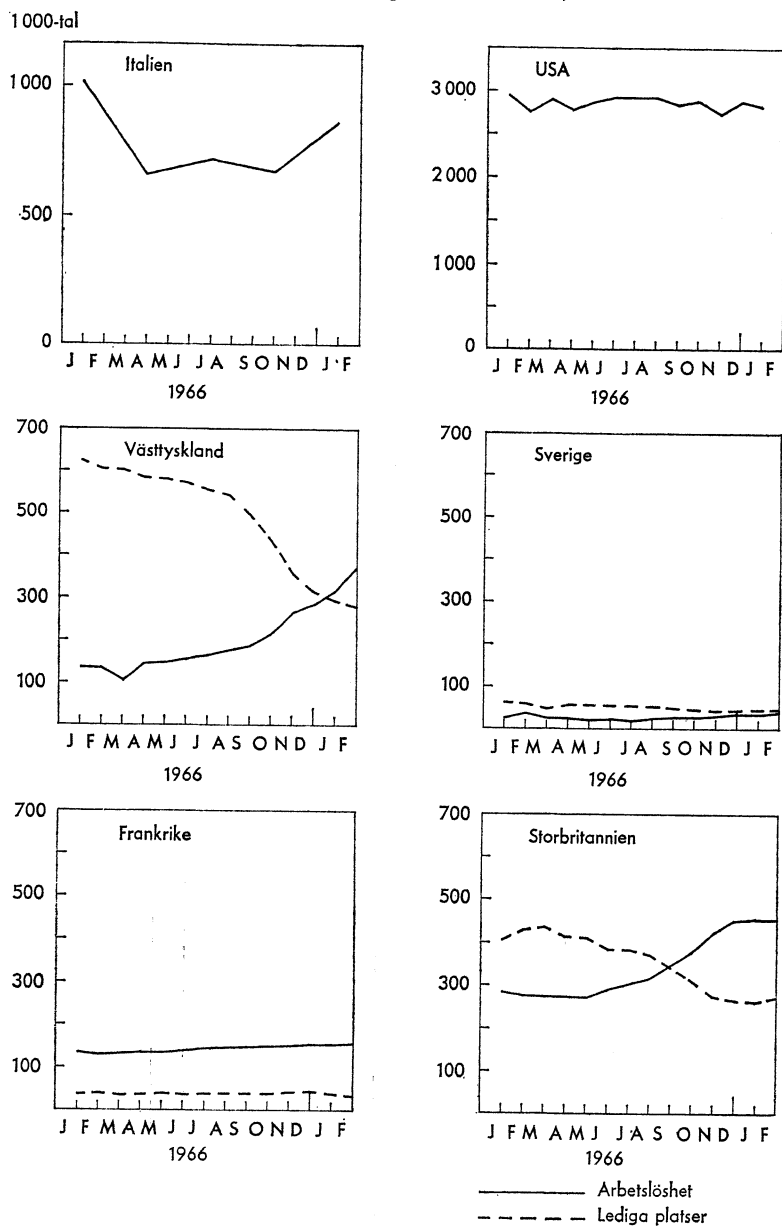
Källa: OECD, Main Economic Indicators.

**Snabbt stigande
överskott i
Västtysklands
handelsbalans**

Diagram 2 belyser för ovan nämnda länder handelsbalansens utveckling uttryckt i miljoner dollar. Den inhemska efterfrågan hölls i fjol tillbaka i en rad västliga industriländer. Syftet med detta var att dämpa inflationsskapande efterfrågetryck och minska de därav förorsakade underskotten i utrikeshandeln. Såväl Storbritannien som Västtyskland och Sverige synes mot slutet av året ha nått vissa framgångar i sina försök att förbättra resultaten av utrikeshandeln. I Frankrike och Italien däremot steg den inhemska efterfrågan relativt kraftigt under hela fjolåret. Detta ledde under andra halvåret till stora importökningar, främst från Västtyskland, vars överskott i handelsbalansen stigit mycket kraftigt sedan förra sommaren. Det bör dock poängteras att handelsbalansens utveckling inte ger en fullständig bild av utrikeshandeln eftersom tjänstenettet inte inräknas i handelsbalansen. Sålunda har exempelvis Frankrike och Italien stora överskott i tjänstebalansen, bl a beroende på turisttillströmningen till dessa länder. Underskotten i Storbritanniens och Sveriges utrikeshandel reduceras också om tjänstenettet inräknas, dvs om man ser till bytesbalansen. Motsatsen gäller för bl a Västtyskland, vars bytesbalans visar betydligt blygsammare överskott än handelsbalansen.

I diagram 3 visas den säsongrensade utvecklingen av arbetslösheten och antalet lediga platser. Båda variablerna är uttryckta i absoluta tal, men jämförbarheten länderna emellan är dålig. I USA och Italien är arbetslösheten uträknad på ett annat sätt än för de övriga fyra länderna, som mäter denna i antal vid arbetsförmedlingar anmälda arbetslösa. Även mellan dessa länder håller jämförbarheten något. Som exempel kan nämnas att arbetslösheten i Frankrike anses vara

Diagram 3 Utvecklingen på arbetsmarknaden i olika länder. (Säsongrensade serier)

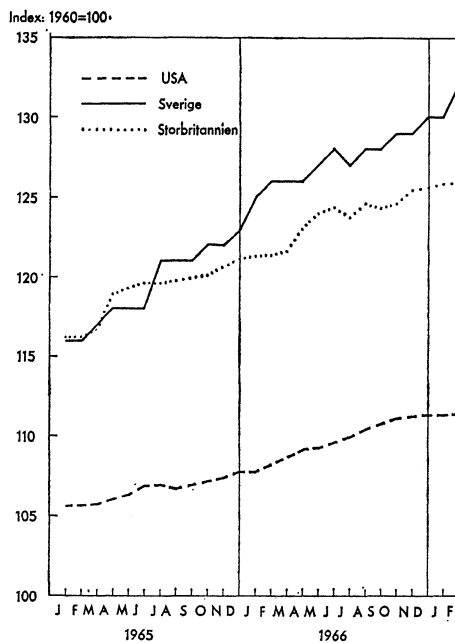
Källa: OECD, Main Economic Indicators.

avsevärt större än vad som framkommit genom statistiken. Serierna ger dock en uppfattning om förändringarna i den ekonomiska aktiviteten.

Hög arbetslöshet i Storbritannien

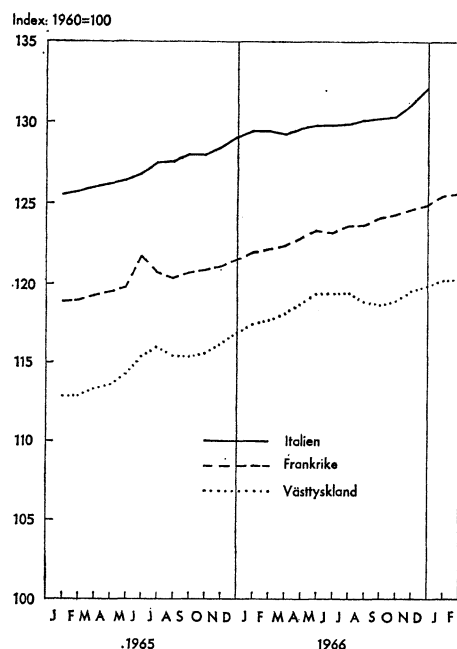
Antalet arbetslösa är sannolikt en mindre känslig konjunkturindikator än t ex antalet övertidstimmar eller antalet lediga platser. I USA har sålunda arbetslösheten inte stigit alls under året, men under vintern 1966/67 sjönk antalet övertidstimmar avsevärt. I Sverige steg den totala arbetslösheten ganska obetydligt i fjol, men antalet lediga platser var under 1966 betydligt mindre än under 1965. Mycket tydligt visar emellertid arbetslöshetstalen konjunkturavmattningen i Storbritannien och Västtyskland.

Diagram 4 a) Konsumentprisernas utveckling i olika länder. (Index 1960=100)

Källa: OECD, Main Economic Indicators.

Diagram 4 b) Konsumentprisernas utveckling i olika länder. (Index 1960=100)

Källa: OECD, Main Economic Indicators.

Konsumentprisernas utveckling, som visas i diagram 4, ger en antydning om inflationstakten i de olika länderna. Som framgår av diagrammet har prisstegringarna under 1960-talet varit betydligt kraftigare i Västeuropa än i USA, som först under det senaste året noterat prisökningar av nästan "västeuropeisk" storleksordning. Man ser också att priserna i Sverige under de senaste åren stigit snabbare än i de övriga länderna.

**Snabba
prisstegringar
i Sverige**

Det svenska konjunkturläget

ALLMÄN ÖVERSIKT

**Långsam pro-
duktionstillväxt
i Sverige 1966**

Produktionstillväxten i Sverige har under de senaste två åren avtagit högst avsevärt. Enligt beräkningarna i den reviderade nationalbudgeten steg vår nationalprodukt i fjol med endast 2,6 procent mot 3,2 procent 1965 och 7,3 procent 1964. Den långsammare expansionstakten under 1965 var främst ett resultat av begränsningar på kapacitetssidan, vilket tillsammans med en fortsatt hög inhemsk efterfrågan medförde tilltagande importökningar och prisstegringar. Den redan detta år skärpta stabiliseringspolitiken dämpade efterfrågan under 1966 så kraftigt att viss ledig produktionskapacitet uppstod. Arbetslösheten steg visserligen relativt obetydligt, men antalet lediga platser sjönk markant och övertrycket på arbetsmarknaden dämpades under året. Icke desto mindre steg såväl löner som konsumentpriser, även om man bortser från indirekt beskattning, t o m snabbare än under 1965.

Den dämpade aktiviteten kom till synes både på konsumtions- och investeringssidan. Den privata konsumtionen steg enligt de senaste beräkningarna med endast 1,5 procent i fjol efter att året innan ha ökat med nära 4 procent. Det i början av fjolåret beräknade uppsvinget i den privata investeringsverksamheten, inte minst industrins investeringar, blev också betydligt mattare än vad som förra året förutsattes i den reviderade nationalbudgeten. Dessutom bidrog den relativt lugna utvecklingen av kommunernas investering-

ar samt minskningen i bostadsinvesteringarna till den måttliga efterfrågeökningen i Sverige under 1966 (tabell 2).

Den matta inhemska efterfrågan medförde dock förbättringar i utrikeshandeln. Importvolymens ökning stannade vid 2 procent samtidigt som exporten kunde stiga snabbare än året innan. Exportökningen, exklusive fartyg, blev i föl så stor som 9,3 procent i volym, att jämföra med en uppgång om endast 3,3 procent 1965. Handelsbalansens underskott minskade under 1966 med en halv miljard kronor till drygt 1,5 miljarder kronor.

I början av 1967 präglades den svenska konjunkturen alltjämt av en dämpad efterfrågan och en långsam produktionstillväxt. Den privata konsumtionen visade under första kvartalet fortfarande påtagliga svaghetstecken liksom industrins investeringsvilja. Den senaste enkäten över företagens investeringsplaner pekar på en stagnation eller tillbakagång för industriinvesteringarna under 1967. Driftsinskränkningar och företagsnedläggelser förekom under första kvartalet i minst lika stor utsträckning som under 1966. Arbetslösheten, som i vintras låg avsevärt högre än under motsvarande period året innan, minskade endast långsamt under våren. Antalet arbetslösa var under vintern större än antalet lediga platser, en på senare år mycket ovanlig företeelse. En minskning i arbetslösheten bland byggnadsarbetare torde emellertid ha skett i år. Byggnadsverksamheten har nämligen hittills under 1967 varit mycket livlig beroende bl a på den milda vintern samt på forceringen före den 1 mars i igångsättningen av byggnadsprojekt för att undvika den vid detta datum ikraftträdande 25-procentiga investeringsavgiften för bl a handeln.

Kreditsvårigheterna och det höga ränteläget

**Svag konjunktur-
utveckling i
början av 1967**

under fjolåret torde inte oväsentligt ha bidragit till konjunkturdämpningen och den oväntat svaga investeringsutvecklingen 1966. I början av innevarande år ansågs därför tiden inne att lätta något på penningpolitiken. Diskontot har i år sänkts med en procent till nuvarande 5 procent och kreditmarknaden är för närvarande betydligt mindre stram än i fjol. Bl a har obligationslån till industriföretag beviljats i ovanligt hög utsträckning i år. Övergången till en mer expansiv penningpolitik som kommit till stånd inte bara i Sverige utan också i de flesta övriga västliga industriländer väntas innebära en tilltagande ekonomisk aktivitet i Västeuropa under resten av 1967. I den reviderade nationalbudgeten bedöms utsikterna till en kommande omsvängning även i den svenska konjunkturen som goda.

Konjunkturinstitutets prognos över Sveriges ekonomiska utveckling 1967 sammanfattas i tabell 2. Bruttonationalprodukten beräknas i år stiga snabbare än i fjol eller med 3,5 procent. Industriproduktionen väntas stiga med 5 procent. Bland de volymmässigt mest expansiva branscherna märks massa- och pappersindustrin, stålindustrin samt verkstäderna. Den svagaste utvecklingen motses för träindustrin och — framför allt — järnmalmsbrytningen.

De mest expansiva efterfrågekomponenterna förutses bli de kommunala investeringarna samt bostadsbyggandet. En återhämtning väntas komma till stånd även i den privata konsumtionen, medan en försvagad utveckling motses för de privata och de statliga investeringarna.

De privata investeringarna beräknas i år öka med endast 3 procent. Bakom denna prognos ligger bl a ett antagande om oförändrad investeringsvolym inom industrin; maskininvesteringar-

Tabell 2 Reviderad försörjningsbalans 1966—1967

	Procentuell volym- förändring 1965—1966	1966 Mkr	Förändring 1966—1967	
			i 1966 års priser Mkr	Proc
<i>Tillgång</i>				
Bruttonationalprodukt	+2,6	118 570	+4 400	+3,5
Import	+2,2	23 662	+1 100	+5,0
Summa tillgång	+2,5	142 232	+5 500	+4,0
<i>Efterfrågan</i>				
Privat bruttoinvestering (ej bostäder)	+6,6	16 732	+ 500	+3,0
Statlig bruttoinvestering (ej bostäder)	+3,2	7 775	— 200	—2,5
Kommunal bruttoinveste- ring (ej bostäder)	+3,6	6 294	+ 700	+10,5
Bostäder, bruttoinvestering	—0,8	7 386	+ 600	+8,5
Lagerförändring	..	740	— 300	..
Privat konsumtion	+1,5	62 089	+1 750	+3,0
Offentlig konsumtion	+6,7	18 595	+1 000	+5,5
Export	+6,3	22 103	+1 400	+6,5
Tjänstenetto	..	519	+ 50	..
Summa efterfrågan	+2,5	142 232	+5 500	+4,0

Anm: Import och export enligt handelsstatistiken. I tjänstenettet har intagits utrikeshandel med varor som ej registreras där.

Källa: Konjunkturinstitutet.

na väntas öka med 1,5 procent medan en nedgång med 3,5 procent motses för bygginvesteringarna. Mot bakgrund av februarienkäten över industrins investeringsplaner som pekar på en minskning med inemot 10 procent kan prognosen på denna punkt synas väl optimistisk, men den i den reviderade nationalbudgeten förutsedda förbättringen av konjunkturläget under året väntas medföra successiva upprevideringar i industrins investeringsplaner. För detta talar också beslutet nyligen att för en tid frisläppa investerings-

**Matt
investerings-
utveckling inom
industrin 1967**

fonderna. Handelsflottans investeringar beräknas i år stiga med 8 procent, medan en endast obetydlig ökning väntas för handels investeringar, där den 25-procentiga investeringsavgiften slår hårdast. De fortsatta minskningar som förutses för lagerinvesteringarna innebär att näringslivets investeringar inklusive lager i år beräknas öka med endast drygt en halv procent.

De kommunala investeringarna och bostadsbyggandet stiger snabbt 1967

Trots att den 25-procentiga investeringsavgiften hämmar en stor del av kommunernas investeringsverksamhet beräknas *de kommunala investeringarna* i år stiga betydligt kraftigare än i fjol. En ökning med drygt 10 procent förutses för denna sektor. Uppgången gäller framför allt sådana områden som fritagits från investeringsavgiften. Landstingens byggnadsverksamhet, omfattande främst sjukhusbyggen, beräknas sålunda stiga med hela 25 procent. *Statens investeringar* hålls däremot inom snäva gränser i år och en minskning med ett par, tre procent väntas här. Det är framför allt nedskärningarna i militäranslagen som orsakar nedgången.

Genom forceringen av *bostadsbyggandet* i slutet av förra året stannade nedgången i bostadsinvesteringarna 1966 strax under 1 procent. Igångsättningen av bostäder väntas i år uppgå till 90 000 lägenheter mot 93 700 under 1966. Antalet färdigställda lägenheter beräknas dock i år bli avsevärt större än i fjol eller 95 000. Investeringarna i bostäder inklusive underhåll skulle enligt detta bostadsprogram komma att uppgå till ca 8 miljarder kronor, vilket innebär en völymökning med 8,5 procent jämfört med 1966.

Återhämtning i den privata konsumtionen 1967

Den privata konsumtionen väntas i år öka snabbare än i fjol. En kraftig uppgång förutses för varaktiga konsumtionsvaror, som i fjol min-

skade betydligt. Totalt beräknas den privata konsumtionen i år stiga med 3 procent, en jämfört med tidigare under 1960-talet relativt låg tillväxt. Konsumtionsprognosen bygger bl a på följande antaganden om löne- och prisutvecklingen. Den totala lönesumman väntas öka någon procent långsammare än i fjol eller med närmare 9 procent, varav 6 procent utgör avtalsmässiga löneökningar och $2\frac{1}{3}$ procent löneglidning. Den genomsnittliga konsumentprisnivån beräknas i den reviderade nationalbudgeten överstiga fjolårsnivån med 4,8 procent, vilket skulle innebära en långsammare prisstegring än under 1966. Av bl a denna anledning beräknas hushållens disponibla inkomster i fasta priser stiga något snabbare än 1966 eller med 2,5 procent, vilket i förening med ett något lägre hushållssparande möjliggör den 3-procentiga uppgången i den privata konsumtionen.

Exporten väntas i år stiga i ungefär samma takt som i fjol eller med 6,5 procent i volym. Bortser man från fartygsexporten — denna beräknas efter den kraftiga nedgången under 1966 stiga med hela 25 procent i år — stannar uppgången i utförseln 1967 vid 6 procent mot 9,3 procent i fjol. Exportpriserna väntas totalt bli oförändrade jämfört med 1966. Tabell 3 ger en översikt av den värdemässiga exportutvecklingen för de olika varugrupperna.

**Oförändrad
exportökning
1967**

Den beräknade 5-procentiga ökningen i *importvolymen* betyder att handelsbalansens underskott i år skulle reduceras med 100 miljoner kronor till ca 1 450 miljoner kronor. Samtidigt kommer emellertid tjänstenettots överskott sannolikt att minska med mer än 100 miljoner kronor, varför bytesbalansens underskott beräknas stiga till 1 250 miljoner kronor. En del av det redovisade underskottet i bytesbalansen

**Moderat ökning
i importen även
1967**

Tabell 3 Exportutvecklingen för olika varugrupper 1965—1967

	Exportvärde, miljoner kronor				Procentuella förändringar från föregående år	
	1965	1966	1967	1965	1966	1967
Trävaror	1 526	1 433	1 310	6,4	— 6,1	— 8,6
Massa	2 237	2 332	2 450	— 1,9	4,2	5,1
Papper	1 941	2 072	2 225	1,3	6,7	7,4
Malm ¹	1 269	1 181	1 030	1,5	— 6,9	—12,8
Metaller	2 095	2 461	2 515	15,4	17,5	2,2
därav:						
Järn och stål	1 665	1 846	2 030	10,3	10,9	10,0
Verkstadsprodukter, exkl fartyg	6 328	7 579	8 395	7,7	19,8	10,8
Livsmedel	708	711	675	14,4	0,4	— 5,1
Övriga varor	2 957	3 320	3 765	12,1	12,3	13,4
Totala exporten, exkl fartyg	19 061	21 089	22 365	6,9	10,6	6,1
Fartyg	1 480	988	1 235	25,0	—33,2	25,0
Totalt	20 541	22 077	23 600	8,0	7,5	6,9

¹ Här ingår ej vapen, ammunition och instrument.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

täcks årligen av ofullständigt redovisade löpande nettoinbetalningar till Sverige. Räknar man in den mycket osäkra uppskattning som gjorts av dessa inbetalningar beräknas bytesbalansens underskott stanna vid 700 miljoner kronor.

Om prognosen i den reviderade nationalbudgeten visar sig vara riktig är Sverige sålunda snart på väg ur den senaste tolv månaders periodens konjunktursvacka. Till de stora problem som alltjämt är förknippade med vår ekonomiska utvecklingen hör de ständiga underskotten i vår utrikeshandel, den ogynnsamma kostnadsutvecklingen samt den svaga investeringsverksamheten inom industrin. Den ekonomiska politiken har sedan ett par år tillbaka med allt hårdare medel sökt åstadkomma en dämpning av det inhemska efterfrågetrycket i syfte att komma till rätta med de båda förstnämnda problemen. Till priset av en konjunkturedgång lyckades man uppnå vissa minskningar i bytesbalansens underskott i fjol, medan pris- och löneökningarna fortsatte i ungefär samma takt som 1965. De ansatser till att stimulera industrins investeringsverksamhet som gjordes 1966 motverkades av att industrins investeringsvilja avtog i det då rådande konjunkturläget.

Årets prognos inger inga större förhoppningar om förbättring i nyssnämnda avseenden. Kostnadsökningarna inom industrin väntas i år bli väl så stora som i fjol. Löneökningarna beräknas uppgå till 9,5 procent trots att arbetsmarknaden inte väntas bli mer ansträngd än under 1966. Vidare förutses bytesbalansens underskott bli av samma storleksordning som i fjol. Den ljusning i konjunkturen som motses och som sammanfaller med tydliga lättnader i kreditpolitiken synes heller inte ännu ha ökat industrins investeringsbenägenhet och det betraktas för när-

**Botten på
konjunktur-
svackan
passerad?**

**Investerings-
fonderna
frisläpps**

varande närmast som en framgång om industriinvesteringarna i år stiger med ett par procent. I mitten av maj beslutade regeringen att frisläppa investeringsfonderna, vilket innebär att företagen under vissa tidsperioder under det närmaste året kan finansiera investeringarna via sina i riksbanken normalt låsta investeringsfonder. Detta kommer otvivelaktigt att stimulera industriföretagens investeringsvilja, men ökningen i industriinvesteringarna torde ändå bli långsammare än under de senaste två åren.

Branschutvecklingen i Sverige

Järnmalmsbrytning och stålindustri

Den tryckta stålkonjunkturen i Västeuropa med produktionsminskningar i såväl Storbritannien som Västtyskland och Belgien avspeglades under fjolåret i avsevärda minskningar i efterfrågan på svensk järnmalm. Vår malmexport minskade under 1966 med nära 10 procent till 22,5 miljoner ton. Järnmalmspriserna var ett par procent lägre än 1965, men förskjutningar mot dyrare kvaliteter medförde att malmexporten värdemässigt sjönk med endast 7 procent till ca 1,2 miljarder kronor.

**Malmexporten
minskade nära
10 procent 1966**

Brytningen av järnmalm har först i efterhand börjat anpassa sig till den avtagande exportefterfrågan, trots att utförseln normalt utgör minst 80 procent av totalproduktionen. Malmlagren har därför under de senaste två åren stigit betydligt. Medan sålunda exporten under 1965 i stort sett var oförändrad jämfört med 1964, steg produktionen med 11 procent. Exportnedgången i fjol avspeglade sig i produktionssiffrorna först under fjärde kvartalet, då en kraftig nedgång i produktionen av malm kom till stånd. Totalt kom malmproduktionen därigenom att minska med drygt 4 procent i fjol.

Exportutvecklingen för svensk malm torde i år försvagas ytterligare. Den alltjämt svaga produktionsutvecklingen i de västeuropeiska stålverken har medfört minskade beställningar av malm i år. Därtill kommer att Sverige fått ökad konkurrens från Afrika och Sydamerika, varifrån malm i stigande utsträckning exporteras till

**Kraftiga
prissänkningar
på malm 1967**

Västeuropa. För att hålla sin marknadsandel har de svenska malmexportörerna i år tvingats sänka priserna avsevärt. Prissänkningen på malm i år uppskattas till 9,5 procent. Exportkvantitetens minskning beräknas härigenom stanna vid 3,5 procent. En sortimentsförskjutning mot mer förädlad malm beräknas komma till stånd även 1967. De senaste årens kraftiga uppbyggnad av malmlagren torde i år upphöra och med denna förutsättning beräknas produktionen av järnmalm i år minska med ca 10 procent.

Den inhemska efterfrågan på *stål* mattades avsevärt i fjol. De svenska järnverkens leveranser till hemmamarknaden beräknas ha stigit endast obetydligt samtidigt som importen sjönk med 7 procent i ton räknat. Tillförseln av handelsfärdigt stål kom därför att minska med 2 procent 1966 efter att året innan ha stigit med 11 procent.

Tabell 4 Tillförsel till den svenska marknaden av handelsfärdigt stål

	1963	1964	1965	1966	Förändring 1965—1966 procent
	tusen ton				
Produktion	2 723	3 076	3 275	3 370	+ 3
Export	787	969	947	1 040	+10
Import	951	1 180	1 339	1 249	— 7
<i>Tillförsel</i>	2 887	3 287	3 667	3 579	— 2
Förbrukat	2 866	3 244	3 546	..	—
Lagerförändring	+21	+43	+121	..	—

Källa: Järnverksföreningen.

Fjölårsdata över förbrukning och lagerförändring har ännu inte beräknats, men på branschhåll anses troligt, att förbrukningen stigit något och att en viss lagerminskning ägt rum.

Trots att efterfrågesituationen i Västeuropa i fjol var sådan att den framtvingade produktionsinskränkningar och lågt kapacitetsutnyttjande i många av kontinentens stålverk, steg den svenska exportkvantiteten av handelsfärdigt stål med hela 10 procent. Priskonkurrensen var hård och stålpriserna fortsatte att sjunka förra året, men liksom under 1965 tilltog andelen av högvärdigare produkter i Sveriges export, varför värdet av vår utförsel av handelsfärdigt stål steg med 11 procent i fjol.

**Svenska
stålverken
hävdade sig väl
på exportmark-
naden 1966**

Tabell 5 Export av handelsfärdigt stål

	1964	1965	1966	Förändring 1965—1966 procent
	tusen ton			
Massiva ämnen	117,9	88,0	56,3	-36
Rör, rostfria	11,3	15,7	18,1	+15
andra	144,0	140,8	142,3	+ 1
Övriga produkter				
olegerat stål med låg kolhalt (ordinärt)	449,9	429,2	530,1	+24
rostfritt	65,3	79,0	92,2	+17
annat legerat	74,6	85,3	90,7	+ 6
olegerat kolrikt	105,7	109,1	109,9	+ 1
Summa: tusen ton	968,7	947,1	1 040,2	+10
mkr	1 380,2	1 518,4	1 684,7	+11

Källa: Järnverksföreningen.

Som framgår av tabell 5 har utförseln av den enklaste varan, massiva ämnen, minskat kraftigt under de senaste åren, medan framför allt rostfria produkter stigit snabbt. Anmärkningsvärd är också exportutvecklingen för det ordinära handelsstålet, som efter en 5-procentig minskning 1965 steg med inte mindre än 24 procent i fjol. Den kraftiga uppgången hänför sig främst till exporten av plåt, som steg med 43 procent 1966.

Tack vare den åtminstone kvantitativt sett gynnsamma exportutvecklingen skapades i fjol utrymme för en viss ökning i stålproduktionen, trots avsättningssvårigheterna på den svenska marknaden. Produktionen av handelsfärdigt stål steg 1966 med 3 procent till ca 3,4 miljoner ton. Ökningen var dock betydligt blygsammare än vad som noterats under tidigare år.

**Stålproduktionen
stiger snabbare
1967**

Under 1967 väntas stålverkens produktionsökning bli större än fjolårets. Förbrukningen av stål i Sverige förutses stiga med omkring 4 procent och på branschhåll beräknas importen fortsätta att sjunka, varför efterfrågan i stigande utsträckning skulle riktas mot de svenska verken. Avsättningen på utlandet beräknas stiga i ungefär samma takt som under 1966. Exporten av handelsfärdigt stål kommer enligt konjunkturinstitutets beräkningar i år att stiga med drygt 11 procent i volym. Några större lagerförändringar väntas inte i år och produktionsvolymen av handelsfärdigt stål har beräknats öka med 6 procent.

Verkstadsindustrin (exkl varv)

Konjunkturavmattningen i Sverige under fjolåret medförde en avsevärd dämpning i den inhemska efterfrågan på verkstadsprodukter. Försäljningen av varaktiga konsumtionsvaror, speciellt bilar, minskade kraftigt och nedgången i byggnadsverksamheten ledde till avtagande efterfrågan på verkstadsprodukter även från den sektorn. Verkstadsindustrins orderingång var under sista kvartalet i fjol 14 procent lägre än under samma period 1965 efter att tidigare under fjolåret ha hållit sig på samma nivå som under 1965. Att nedgången inte blev större får tillskrivas den tilltagande orderingången från utlandet. Inom

alla verkstadsindustrins delbranscher steg exportandelen av inkommande order i fjol.

Verkstädernas export uppgick 1966 till drygt 7,8 miljarder kronor, vilket innebar en ökning med hela 19 procent jämfört med 1965 då motsvarande uppgång stannade vid knappt 9 procent. Värdet av verkstadsindustrins utförsel utgjorde i fjol drygt 35 procent av Sveriges totala exportvärde. Som framgår av tabell 6 redovisades betydande exportuppgångar för såväl bilar och maskiner som manufakturvaror. Personbilsexporten beräknas ha stigit med 20 procent i fjol.

Importen av verkstadsprodukter påverkades under fjolåret kraftigt av den försvagade efterfrågan på investeringsvaror och nedgången i bil-

**Verkstädernas
export ökade
19 procent 1966**

Tabell 6 Sveriges handel med verkstadsprodukter fördelade på varugrupper.

	Import			Export		
	1965 Mkr	1966 Mkr	Förändring procent	1965 Mkr	1966 Mkr	Förändring procent
Järn- och metall- manufaktur	491	535	+ 9	627	715	+14
Maskiner, ej elektriska	2 796	3 094	+ 11	3 231	3 893	+20
Maskiner, elektriska	1 530	1 623	+ 6	1 160	1 366	+18
Transportmedel (exkl fartyg)	2 120	1 760	- 17	1 311	1 605	+22
därav						
bilar o. bussar samt underredet						
o. delar därtill	1 851	1 581	- 15	1 179	1 472	+25
flygplan	163	71	- 56	22	10	-55
Instrument m m	552	583	+ 6	136	168	+24
Vapen och ammunition	34	79	+132	115	77	-33
Summa	7 523	7 674	+ 2	6 580	7 824	+19

Källa: Statistiska centralbyrån.

inköp. Införselvärdet, som under 1965 steg med närmare 20 procent, ökade i fjol med endast 2 procent. Bilimporten minskade med 15 procent, att jämföra med en 20-procentig ökning 1965 medan införseln av maskiner och manufakturvaror i fjol steg bara hälften så snabbt som under 1965 eller med totalt 9 procent.

Produktionsvolymen inom verkstadsindustrin beräknas 1966 ha stigit med omkring 4 procent eller klart långsammare än året innan. Ökningen kunde åstadkommas trots att sysselsättningen i fjol var något lägre än under 1965, vilket antyder fortsatt stora produktivetsökningar inom denna bransch. Produktionsutvecklingen inom delbranscherna var dock tämligen olikartad. Mest expansiv var den elektrotekniska industrin, vars produktionsvolym steg med ca 12 procent. Därefter kom de mekaniska verkstäderna med en produktionsökning om 5 procent medan järn- och metallmanufaktursektorn, som drabbades hårdast av det inhemska efterfrågebortfallet, redovisade en jämfört med 1965 oförändrad produktionsvolym.

En återhämtning i den inhemska efterfrågan på verkstadsprodukter väntas komma till stånd i år samtidigt som exportefterfrågan förutses fortsätta att stiga, om än långsammare än i fjol. Exportvärdet kan i år antas stiga med omkring 10 procent. Verkstadsindustrins produktionsvolym beräknas öka snabbare än i fjol eller med 6 procent, vilket kan medföra en viss uppgång i sysselsättningen senare under året. Den elektrotekniska industrin synes även under 1967 komma att visa den gynnsammaste utvecklingen av delbranscherna. Sannolikt kommer den väntade inhemska efterfrågeökningen i år att medföra en minst 10-procentig uppgång i importen av verkstadsprodukter.

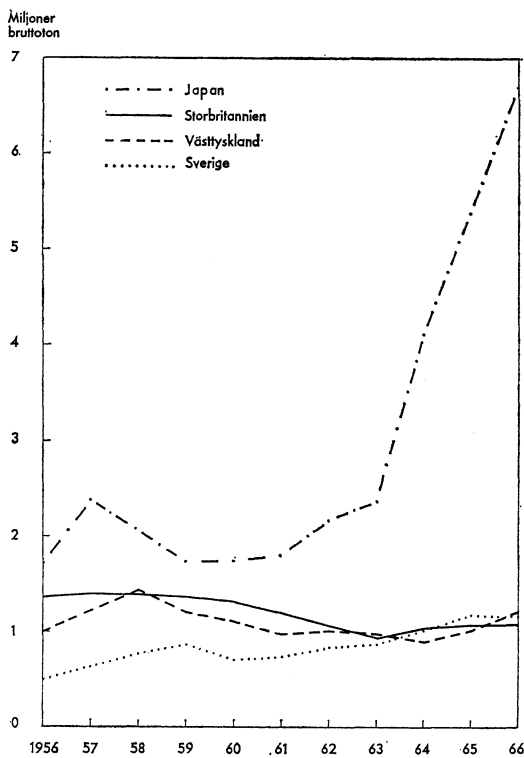
**Stigande
inhemsk efter-
frågan på verk-
stadsprodukter
1967**

Varvsindustrin

Ordertillströmningen till de svenska varven minskade avsevärt under större delen av fjolåret, men under fjärde kvartalet skedde en återhämtning. Varvens orderstockar kom därigenom vid årsskiftet 1966/67 att uppgå till 2½ miljoner bruttoton, vilket betyder att minskningen jämfört med motsvarande tidpunkt året innan stannade vid 5 procent. Orderstocken för export sjönk i fjol med 13 procent till 1,65 miljoner bruttoton och andelen exportorder i orderstockarna min-

**Avtagande
exportorder-
ingång för
varven 1966**

Diagram 5 Sjösatt tonnage i olika länder 1956—1966.

Källa: Lloyd's Register of Shipping.

skade från 73 procent 1965 till 67 procent 1966.

Sverige halkade förra året ned från andra till tredje plats bland världens skeppsbyggarnationer med 61 sjösatta fartyg om sammanlagt 1,16 miljoner bruttoton. Som framgår av diagram 5 minskade sjösättningen i Sverige obetydligt jämfört med 1965. Vår andel av världsproduktionen av fartyg uppgick till drygt 8 procent i ton räknat.

Fartygsleveranserna minskade under 1966 med drygt 10 procent till 1,13 miljoner bruttoton. Av denna volym exporterades två tredjedelar, vilket innebar att exportandelen i fjol var lägre än på många år. Värdemässigt minskade fartygsexporten (inkl begagnade fartyg) i fjol med hela 33 procent till knappt en miljard kronor eller den lägsta noteringen sedan 1961. Norge importerade nära 90 procent av hela vår fartygsexport.

Investeringsverksamheten vid varven var livlig i fjol. Såväl byggnads- som maskininvesteringar steg kraftigt och totalt blev investeringsökningen omkring 50 procent.

Under innevarande år beräknas produktionsnivån vid varven komma att sänkas något. För första delen av året väntas en avtagande ordergång från hemmamarknaden medan exportordergången antas bli i stort sett oförändrad.

**Återhämtning
i fartygsexporten
1967**

En återhämtning i den starkt fluktuerande fartygsexporten torde dock komma till stånd i år. Ökningen beräknas till 25 procent.

I Sverige liksom i ett flertal andra länder är varvens lönsamhet mycket svag och på många håll utomlands hålls denna industri under armarna av staten. En utvidgning av den statliga hjälpen till varvsindustrin är för närvarande aktuell i flera av våra konkurrentländer och detta kan för svenska varv innebära mycket stora svårigheter i framtiden.

Träindustrin

För Sveriges träindustri var 1966 ett dåligt år. Avsättningssvårigheter och pressade priser medförde ett minskat utbud av trävaror. Såväl produktion som export av sågade och hyvlade trävaror var i fjol lägre än under 1965. Inom den övriga träindustrin (exkl sågverk) steg produktionen endast obetydligt, främst beroende på nedgången i småhusbyggandet. Enligt konjunkturinstitutets beräkningar sjönk produktionsvolymen inom den totala träindustrin i fjol med omkring 1 procent.

**Sjunkande
produktions-
volym inom
träindustrin
1966**

Exporten av sågade och hyvlade trävaror har sedan de för sågverken gynnsamma åren 1962—64 successivt minskat. I fjol exporterades knappt 1,07 miljoner stds eller 5 procent mindre än året innan. Nedgången var främst ett resultat av att man i våra viktigaste avnämländer i fjol strävade att reducera sina stora trävarulager samt av att byggnadsverksamheten hämmades av de penningpolitiska åtstramningar som företogs i en rad länder på kontinenten. Som framgår av tabell

Tabell 7 Länderfördelning av Sveriges export av sågade och hyvlade trävaror (1 000 stds)

	1966	Förändring 1965—1966 procent
Storbritannien	255,0	— 4,3
Holland	222,1	— 8,6
Danmark	150,0	— 7,6
Västtyskland	140,7	—15,8
Frankrike	82,9	+ 2,3
Spanien	72,9	—11,2
Norge	42,2	+38,8
Belgien	28,8	+12,9
Grekland	25,0	+ 6,4
Övriga länder	47,8	+ 1,1

Källa: Statistiska centralbyrån.

7 minskade våra fyra största försäljningsmarknader för trävaror sina inköp från Sverige.

Under 1965 uppvägdes nedgången i trävaruexporten av en kraftigt ökande svensk efterfrågan. Förra året steg emellertid hemmamarknadens trävaruförbrukning mycket långsamt och trots nedskärningar i produktionen ökade de redan förut stora lagren av trävaror ytterligare i fjol. Produktionen av sågade och hyvlade trävaror uppgick till 2,1 miljoner stds, vilket jämfört med 1965 innebar en nedgång med 5 procent.

**Livlig byggnads-
verksamhet
stimulerar
träindustrins
utveckling 1967**

Det finns anledning att i år räkna med en viss ljusning i träindustrins utveckling. Stimulansen torde i första hand komma från hemmamarknaden. Den inhemska trävaruförbrukningen beräknas på grundval av bl a byggplanerna för i år komma att stiga betydligt snabbare än i fjol. Exportefterfrågan är alltjämt relativt matt, men det synes i år möjligt att undvika några större kvantitetsminskningar i vår trävaruexport. Byggnadsverksamheten är visserligen dämpad såväl i Västtyskland och Holland som i Storbritannien, men trävarulagren är nu avsevärt lägre än för ett år sedan, varför avsättningssvårigheterna väntas bli något mindre uttalade i år. Priserna på vissa högre kvaliteter har i år också kunnat hållas uppe bättre än man tidigare räknat med. Totalt väntas dock exportpriserna på trävaror sjunka avsevärt i år.

Produktionen av sågade och hyvlade trävaror väntas under 1967 bli ungefär lika stor som under 1966, varför en ganska betydande lagerminskning sannolikt kommer till stånd. För träindustrin exklusive sågverk förutses en produktionsökning om 5 à 6 procent och detta skulle innebära att den totala träindustrins produktionsvolym i år kan komma att öka med omkring 3 procent.

Massa- och pappersindustrin

Efter det för den svenska *massaindustrin* svaga året 1965 inträdde en viss förbättring under fjol-året. Massapriserna förblev visserligen låga efter nedgången i början av 1966 och leveranserna till hemmamarknaden sjönk avsevärt, men detta uppvägdes mer än väl av den snabbt stigande utländska efterfrågan på massa. Då produktionen av massa samtidigt minskades något kunde en betydande reducering av de onormalt stora lagren komma till stånd under 1966.

Omsvängningen i framför allt EEC-ländernas efterfrågan på massa möjliggjorde i fjol avsevärda ökningarna i Sveriges export till dessa länder. Exportökningen till EFTA-länderna blev däremot betydligt blygsammare. Totalt steg vår utförsel av massa i fjol med drygt 8 procent till 3,6 miljoner ton, att jämföra med en 4-procentig minskning 1965. Värdemässigt uppgick exporten till 2,3 miljarder kronor, vilket jämfört med 1965 innebar en uppgång med endast 4 procent. De blekta kvaliteterna av sulfit- och sulfatmassa

**Kraftiga
minskningar
av massalagren
1966**

Tabell 8 Produktion och export av massa 1966

	Produktion		Export	
	1966 1 000 ton	Förändring 1965—1966 procent	1966 1 000 ton	Förändring 1965—1966 procent
Dissolving	351	-21,8	332	- 8,0
Blekt sulfitmassa	976	+ 1,0	743	+21,8
Oblekt sulfitmassa	718	- 7,2	363	+ 3,1
Blekt sulfatmassa	1 367	+ 3,7	1 191	+16,5
Oblekt sulfatmassa	1 682	- 1,9	534	- 1,7
<i>Totalt kemisk massa</i>	<i>5 094</i>	<i>- 2,4</i>	<i>3 163</i>	<i>+ 9,5</i>
Slipmassa	1 275	- 0,1	450	+ 1,4

Källa: Svenska cellulosaföreningen.

efterfrågades mest och som framgår av tabell 8 steg utförseln av dessa kvaliteter kraftigt i fjol. Den enda större nedgången i vår massaexport drabbade dissolvingmassan, som för närvarande är mycket olönsam att tillverka i Sverige.

En orsak till de svenska exportframgångarna i fjol var att importörerna i flera västeuropeiska länder, främst Frankrike och Benelux-länderna, åter började bygga upp sina massalager efter minskningar under 1965. En annan orsak var att det väntade stora utbudet av massa från Nordamerika till Västeuropa nästan helt uteblev. Detta skapade utrymme för vissa ökningar i Sveriges export till bl a Storbritannien och Västtyskland. Som framgår av tabell 9 steg exporten till sistnämnda länder med 2 resp 5 procent, vilket kan jämföras med minskningar om 7 procent 1965.

Tabell 9 Länderfördelning av Sveriges massaexport 1965 (inklusive mekanisk massa)

	1966 1 000 ton	Förändring 1965—1966 procent
Storbritannien	1 010,9	+ 1,9
Västtyskland	525,1	+ 4,6
Frankrike	434,2	+16,1
Italien	353,4	+14,1
Beneluxländerna	304,2	+13,3
USA	171,8	— 0,6
Övriga	814,2	+14,2
<i>Totalt</i>	<i>3 613,8</i>	<i>+ 8,5</i>

Källa: Statistiska centralbyrån.

I syfte att minska de alltför stora massalagren i Sverige föreslogs i fjol vissa nedskärningar i vår produktion av massa, som därigenom totalt minskade med 2 procent. Produktionsinskränkningarna hänförde sig främst till dissolving och oblekt sulfitmassa (tabell 8), medan produktionen av

blekt sulfatmassa fortsatte att stiga på grund av den gynnsamma efterfrågesituationen.

Efterfrågan på svensk massa väntas fortsätta att stiga under 1967. En omsvängning i den inhemska efterfrågan beräknas ge ett efterfrågetillskott på 4 procent i volym medan exportökningen i år torde dämpas och stanna vid 4 procent. En fortsatt livlig efterfrågan väntas för den blekta sulfatmassan. Denna ersätter i allt högre utsträckning den oblekta sulfitmassan, för vilken efterfrågan avtar alltmer. De stora lagren av blekt sulfitmassa torde i år framtvinga en återhållen produktion av denna kvalitet. Totalt beräknas dock lagren av massa minskas mycket måttligt under 1967 och en kvantitetsmässig ökning i massaproduktionen om 6 procent bedöms därför som sannolik.

Den tidigare under 1960-talet snabbt stigande inhemska efterfrågan på *papper och papp* stagnerade under 1966. Detta skapade utrymme för en starkare ökning av exporten än under 1965. På grund av den allmänna konjunkturavmattningen i Västeuropa, dit 80 procent av vår pappersexport går, blev exportuppgången dock relativt måttlig. Under 1966 blev därför efterfrågan den begränsande faktorn för pappersindustrins expansion. Under de närmast föregående åren var produktionskapaciteten den trånga sektorn.

Två tredjedelar av den svenska produktionen av papper och papp exporterades i fjol. Kvantitetsmässigt steg utförseln med 6,5 procent till drygt 2 miljoner ton. Priserna steg med någon procent och exportvärdet med ca 7 procent till 2,1 miljarder kronor. Fördelningen av exporten på olika kvaliteter framgår av tabell 10. Anmärkningsvärd är den alltjämt kraftiga uppgången för papp och kartong samt kraftpapper. Utförseln av dessa kvaliteter har under hela 1960-talet ökat

**Massaproduktionen upp
6 procent 1967**

**Stagnerande
inhemsk
efterfrågan på
papper och
papp 1966**

mycket snabbt. Däremot har exporten av tidningspapper minskat under de senaste två åren.

Tabell 10 Produktion och export av papper och papp 1966

	Produktion		Export	
	1966 1 000 ton	Förändring 1965—1966 procent	1966 1 000 ton	Förändring 1965—1966 procent
Tidningspapper	689	+ 1,5	432	+ 1,6
Journalpapper	214	— 3,2	120	— 3,2
Finpapper	238	+ 7,7	81	+20,9
Greaseproof m m	35	+ 1,4	28	+12,0
Sulfitpapper	203	+ 1,0	101	— 6,5
Kraftpapper	832	+ 3,1	659	+ 9,5
Övrigt papper	262	— 4,4	100	+12,4
Papp och kartong	709	+ 4,4	494	+12,8
<i>Totalt</i>	<i>3 182</i>	<i>+ 2,0</i>	<i>2 015</i>	<i>+ 6,5</i>

Källa: Svenska pappersbruksföreningen.

Sveriges utan jämförelse viktigaste avnämländer för papper och papp är Västtyskland och Storbritannien, vilka i fjol vardera tog omkring 20 procent av vår sammanlagda pappersexport. Utförseln till Västtyskland stannade dock vid ungefär samma nivå som under 1965, medan exporten till Storbritannien steg med inte mindre än 18 procent. Avsevärda framgångar noterades även för vår export till Frankrike medan ökningen till Danmark, som framgår av tabell 11, blev obetydlig.

Produktionen av papper och papp steg under 1966 med 2 procent till 3,2 miljoner ton. Under första hälften av 1960-talet var ökningen genomsnittligt 8 procent. Jämfört med 1965 blev produktionsökningen i fjol långsammare för samtliga kvaliteter utom finpapper som steg med när-

Tabell 11 Länderfördelning av Sveriges export av papper och papp 1966

	1966 1 000 ton	Förändring 1965—1966 procent
Västtyskland	496	+ 0,2
Storbritannien	374	+18,0
Frankrike	193	+19,0
Danmark	156	+ 2,0
Holland	144	+ 1,5
Belgien	93	+ 9,7
Övriga	576	+ 6,3

Källa: Statistiska centralbyrån.

mare 8 procent och tidningspapper som ökade med 1,5 procent (tabell 10).

Pappersindustrins utveckling väntas i år bli gynnsammare än i fjol. Exporten beräknas stiga ungefär lika snabbt som under 1966 eller med 7 procent. Avsättningen till Storbritannien kommer knappast att öka i samma utsträckning som i fjol, men man kan vänta att detta motverkas av att exporten till Västtyskland åter börjar stiga i år. Av större betydelse är dock att hemmamarknadens efterfrågan på papper och papp väntas bli betydligt större i år än under 1966. Under förutsättning att inga större lagerförändringar kommer till stånd beräknas produktionsvolymen av papper och papp kunna ökas med 6 procent under 1967.

**Förbättrade
avsättnings-
möjligheter för
papper 1967**

Textil- och beklädnadsindustrin

För textil- och beklädnadsindustrin (inkl skoindustrin) blev 1966 ett ännu ogynnsammare år än 1965. Lönsamheten försämrades ytterligare, varom bl a de talrika företagsnedläggningarna inom branschen vittnar. Konsumtionen av textil- och beklädnadsvaror minskade kraftigt under första halvåret, men under hösten kom en åter-

**Lageravveckling
och svag
konsumtions-
ökning medförde
produktions-
minskningar
inom textil- och
beklädnads-
industrin 1966**

hämtning till stånd och totalt över året beräknas konsumtionen ha stigit med ca 1 procent. Importöverskottet inom denna sektor blev i värde omkring 10 procent mindre än under 1965, men samtidigt skedde en betydande lagerminskning, varför produktionsvolymen inom textil- och beklädnadsindustrin ändå minskade med 5 à 6 procent i fjol.

Inom alla delbranscherna redovisades produktionsnedgångar under 1966. Den egentliga textilindustrins produktionsvolym sjönk med närmare 7 procent. Vad gäller undergrupperna minskade produktionen av vävnader med 12 procent samt garner och trikåvaror med 7—8 procent. Den relativt arbetskraftskrävande konfektionsindustrin var pressad av den hårda priskonkurrensen från länder med lägre löneläge än Sverige. Trots exportframgångar under fjolåret kunde konfektionsindustrins produktionsvolym inte hållas lika hög som under 1965. Nedgången under 1966 uppskattas till drygt 4 procent.

Sko- och läderindustrin har under flera år visat den svagaste produktionsutvecklingen av textil- och beklädnadsindustrins delbranscher. Krympningen av sko- och läderindustrin var speciellt markerad under 1966 och sammanlagt tvingades närmare 2 000 anställda inom denna industri att lämna sina anställningar i fjol. Produktionen av skor minskade förra året med drygt 15 procent.

Importen av textil- och beklädnadsvaror minskade i fjol sammanlagt med 3 procent i värde efter att under 1965 ha ökat med ca 6 procent. Kvantitetsmässigt torde dock branschens import i fjol ha varit ungefär oförändrad jämfört med 1965. Som framgår av tabell 12 hänför sig importminskningarna helt till den egentliga textilindustrin, medan införseln av kon-

fektionsvaror fortsatte att stiga i fjol, om än betydligt långsammare än året innan. Av branschens färdigvaror steg importen av skor med 5 procent och kläder med 7 procent.

**Textilindustrins
import minskade
avsevärt 1966**

Textil- och beklädnadsindustrins export steg under 1966 med 20 procent eller närmare tre gånger så snabbt som under 1965. De största ökningarna redovisades för skor, läder- och skinnvaror samt konfektionsvaror. Branschens stora importöverskott minskade i fjol med 200 miljoner kronor till omkring 1,6 miljarder kronor.

**Stark
exportökning av
skor och
skinnvaror 1966**

Tabell 12 Export och import av textil- och beklädnadsvaror 1965—1966

	Import			Export		
	1965 Mkr	1966 Mkr	Förändring i procent	1965 Mkr	1966 Mkr	Förändring i procent
Textilfibrer	237	212	—11	82	84	+ 3
Garn och tråd	394	355	—10	27	34	+24
Vävnader	598	546	— 9	128	146	+13
Specialvävnader m m	376	381	+ 2	118	134	+14
Trikåvaror	287	287	± 0	53	63	+17
Konfektionsvaror	255	286	+12	106	132	+24
Skor, läder- och skinnvaror	299	302	+ 1	78	115	+46
Summa	2 446	2 369	— 3	592	708	+20

Källa: Statistiska centralbyrån.

För 1967 förutses en viss ljusning i textil- och beklädnadsindustrins utveckling. Trots att företagsnedläggningar även i år förekommit i ganska stor omfattning, har produktionsvolymen hittills i år stigit. Konsumtionen av beklädnads-

varor väntas i år stiga snabbare än i fjol och dessutom beräknas en betydande lageruppbyggnad komma till stånd. Större delen av konsumtionsökningen kommer sannolikt att täckas av en drygt 10-procentig importuppgång, men den förutsedda efterfrågeutvecklingen torde även medge vissa produktionsökningar inom landet. Inom branschen som helhet beräknas produktionsvolymen i år komma att stiga med 2 å 3 procent. Exporten väntas öka med 10 procent.

Priskonkurrensen från utlandet torde i år komma att bli minst lika hård som tidigare. Importpriserna på textilråvaror väntas minska med 4 procent och för textila färdigvaror förutses oförändrade importpriser.

Byggnadsverksamheten

Investeringarna i byggnader och anläggningar (inkl underhåll) uppgick under 1966 till drygt 21,5 miljarder kronor. Detta innebar en volymmässig ökning med endast 2 procent jämfört med 1965. Som framgår av tabell 13 var uppgången under 1964 och 1965 7 resp 4,5 procent. Den långsamma ökningen under fjolåret var i första hand ett resultat av kreditsvårigheter samt en sträng återhållsamhet i tillståndsgivningen för nybyggen. Det svåra klimatet under förra vintern hämmade dessutom byggnadsverksamheten i början av fjolåret och den eftersläpning i byggandet som därigenom uppstod kunde inte helt återhämtas under resten av året.

Det snäva utrymmet för investeringsökningar på byggnadssidan tvingade i fjol regeringen till att söka begränsa den offentliga sektorns investeringsplaner. Kommunernas investeringsökning stannade vid 3,5 procent, vilket var den minsta uppgången på många år. Även de statliga bygg-

nadsinvesteringarna steg totalt mycket långsamt. Ett undantag utgjorde dock de militära investeringarna. Handelns investeringar, omfattande bl a kontorsbyggnader, varuhus o dyl, har under de senaste två åren minskat som följd av den restriktiva tillståndsgivningen. Även bostadsbyggandet hölls tillbaka i fjol. Investeringarna i bostäder, som utgör ungefär en tredjedel av de totala bygginvesteringarna, minskade med 1 procent. Nyinvesteringarna i bostäder sjönk med ca 3 procent, medan ombyggnadsverksamheten steg med omkring 5 procent. Industrins bygginvesteringar steg under 1965 och 1966 med omkring 10 procent per år efter att sedan 1961 ha visat en mycket svag utveckling.

**Bostads-
byggandet
minskade 1966**

Tabell 13 **Bruttoinvesteringarnas utveckling 1963—1966 samt prognos för 1967 inklusive underhåll**

	1966 i miljoner kronor, löpande priser	Procentuell förändring i 1959 års priser			
		1963— 1964	1964— 1965	1965— 1966	1966— 1967
<i>Byggnader och anläggningar</i>					
Bostäder	7 386	9,0	4,0	— 1,0	8,5
Privat jordbruk, skogsbruk och fiske	731	13,5	0,5	13,5	0,0
Egentlig industri	2 573	— 8,5	9,5	11,0	— 3,5
Handel m m	1 460	12,5	— 1,5	— 5,0	1,5
Statliga affärsverk	1 454	— 8,5	6,0	4,5	7,0
Statliga myndighe- ter, exkl militära	1 573	10,0	4,0	— 4,0	2,0
Militära investeringar	412	0,0	4,0	18,5	— 9,0
Kommunala investeringar exkl bostäder	5 391	12,5	6,0	3,5	9,5
Övriga investeringar	593	18,0	— 5,0	2,5	— 2,5
<i>Summa</i>	<i>21 573</i>	<i>7,0</i>	<i>4,5</i>	<i>2,0</i>	<i>5,5</i>

Källa: Konjunkturinstitutet.

Hittills under 1967 har byggnadsverksamheten varit betydligt livligare än under samma tid i fjol och för året som helhet kommer bygginvesteringarna totalt att stiga med 5,5 procent i volym enligt den reviderade nationalbudgetens prognos. De snabbaste ökningarna förutses för bostadsbyggandet samt de kommunala investeringarna. Nyinvesteringarna i flerfamiljshus beräknas stiga med inte mindre än 14 procent, medan uppgången för småhus väntas bli ungefär hälften så stor. Den kraftiga ökningen för de kommunala investeringarna är främst en följd av att landstingens bygginvesteringar väntas stiga med hela 25 procent. Industrins byggplaner indikerar däremot en minskning i dess investeringar under 1967.

I syfte att trygga sysselsättningen inom byggnadsindustrin beslöt regeringen nyligen att frisläppa investeringsfonderna för en kortare tid. Bygginvesteringarna beräknas därigenom få ett tillskott om ytterligare 600—700 miljoner kronor, varav närmare hälften väntas beröra industrin. Detta innebär att den reviderade nationalbudgetens prognos för byggnadsinvesteringar får uppjusteras något. Industrins bygginvesteringar torde sålunda stiga med ett par, tre procent i volym och även kommunernas investeringar kan antas bli något större än vad som förutsatts i den reviderade nationalbudgeten.

· Bostadsbyggandets utveckling visas i tabell 14. Totalt färdigställdes i fjol 89 350 bostadslägenheter, vilket jämfört med 1965 innebar en minskning med 7 500. Den kraftiga nedgången drabbade främst flerfamiljshusen, där antalet iordningställda lägenheter sjönk med 7 000 till 62 250. Antalet färdiga småhus uppgick i fjol till 27 100.

Igångsättningen av nya bostäder ökade obehövt under 1966. Sammanlagt påbörjades

Tabell 14 Lägenheter i påbörjade, inflyttningsfärdiga och pågående bostadsbyggen 1962—1967

	Flerfamiljshus			Småhus		Totalt	
	Påbörjade	Inflyttningsfärdiga	Pågående vid periodens slut	Påbörjade	Inflyttningsfärdiga	Påbörjade	Inflyttningsfärdiga
1962	67 950	53 550	81 950	24 650	21 550	92 600	75 100
1963	61 450	58 200	85 200	25 350	23 200	86 800	81 400
1964	67 950	60 400	92 750	28 700	26 850	96 650	87 250
1965	65 650	69 250	89 150	27 450	27 600	93 100	96 850
1966	67 100	62 250	94 000	26 600	27 100	93 700	89 350
1967	62 000	—	—	28 000	—	90 000	—

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

93 700 lägenheter, varav 67 100 i flerfamiljshus och 26 600 i småhus. För 1967 beräknas igångsättningen uppgå till 90 000 lägenheter. En relativt kraftig nedgång förutses för flerfamiljshusen, medan antalet byggstarter för småhus väntas stiga. Antalet färdigställda lägenheter beräknas på grund av den livliga byggnadsverksamheten i år komma att stiga med drygt 5 600 till 95 000.

**95 000
lägenheter
färdiga 1967**